

UNIwersytet
Warszawski

Biurowasowe

4.01.2019

WYNIKI PLEBISCYTU „SŁOWO ROKU 2018”

Kapituła plebiscytu „Słowo Roku 2018” ogłosiła wyniki tegorocznej edycji. Słowem minionego roku w głosowaniu internetowym został wybrany rzeczownik *konstytucja*. Zdobył 69% głosów. Na drugim miejscu znalazł się rzeczownik *dane* (RODO), na trzecim – *niepodległość*. Słowo *konstytucja* zostało także wybrane przez Kapitułę językoznawców.

Plebiscyt internetowy

Głosowanie trwało od 26 października do 31 grudnia 2018 r. Jak co roku internauci mogli wybierać spośród listy zaproponowanej przez organizatorów plebiscytu lub zgłaszać własne propozycje. Na liście zostały umieszczone wyrazy najczęstsze w kolejnych miesiącach, wraz ze słowami listopada zostały do niej też dopisane dwa wyrazy, które internauci zgłaszali najczęściej. Ostateczna lista składała się z 43 pozycji.

Internauci zgłosili blisko 500 propozycji wyrazów i wyrażeń, wśród nich także słowo *konstytucja*, które tak szybko uzyskało tak wiele zgłoszeń, że zostało dołączone do listy wyboru. Na ten wyraz oddano 69,02% głosów. *Konstytucja* nie była słowem żadnego z miesięcy ubiegłego roku, ale wykres klucowości tego wyrazu od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r. wskazuje, że był to wyraz obecny w dyskursie publicznym przez cały ten czas. *Konstytucja* w dawniejszym języku oznaczała – zgodnie ze swoim łacińskim źródłosłowem – budowę ciała lub organizmu. A ponieważ o państwie mówi się często jak o organizmie, już w średniowieczu w wielu językach mianem *konstytucji* zaczęto określać regulacje prawne, następnie – podstawy ustrojowe państwa, a pod koniec XVIII w. – dokument zawierający te podstawy – ustawę zasadniczą.

Konstytucja to ustawa o szczególnej mocy, podniosły akt ustrojowy. Przeciętnemu człowiekowi może on niekiedy zdawać się odległy. Wydaje się, że w mijającym roku – bardziej niż kiedykolwiek wcześniej – zaczęliśmy postrzegać konstytucję nie tylko jako ważny symbol, ale przede wszystkim doceniliśmy jej praktyczną doniosłość dla obywateli – czyli dla nas wszystkich. To wielka waga i siła dokumentu, w którym zawarte zostały „prawa podstawowe dla państwa oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali, wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka, jego prawa do wolności i obowiązku solidarności z innymi, a poszanowanie tych zasad mieli za niewzruszoną podstawę Rzeczypospolitej Polskiej” (Preambuła do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Dane (5,71% głosów) do polszczyzny przeszły z języka angielskiego (ang. *data*), w którym są latynizmem. W samej łacinie *datum*, a w liczbie mnogiej *data* to forma imiesłowu biernego czasownika *dać* (łac. *dare*). O *danych* zrobiło się głośno w związku z wprowadzeniem rozporządzenia Unii Europejskiej o ochronie danych osobowych (*RODO*, *Rozporządzenie o ochronie danych osobowych*, ang. *GDPR*, *General Data*

UNIwersYTET WARSZAWSKI

Biuro Prasowe

Protection Regulation) dotyczącego gromadzenia i przechowywania danych, które mogą zidentyfikować poszczególne osoby. *Dane* były jednym ze słów [maja 2018 r.](#), niemiecki odpowiednik naszego skrótowca – *Datenschutzgrundverordnung* znalazł się na liście [słów roku 2018 w Austrii](#).

Niepodległość (4,26% oddanych głosów) to rzeczownik przejrzysty słowotwórczo, którego analogicznie zbudowane odpowiedniki znajdziemy w innych językach: ang. *independence*, fr. *indépendance*, niem. *Unabhängigkeit*, ros. *независимость* (niezawisimost'). Jeszcze w XVII wieku wyraz *niepodległy* oznaczał niepodlegający. Jednak już w roku 1800 Józef Pawlikowski, sekretarz Tadeusza Kościuszki, opublikował broszurę *Czy Polacy mogą wybrać się na niepodległość?* (ten tytuł bywał zapożyczany i trawestowany także

w późniejszej publicystyce). Choć co najmniej od tego czasu niepodległość była stałym tematem rozmów Polaków, to w „Słowniku...” Lindego ([SLin](#)) takiego hasła jeszcze nie ma, pojawia się w młodszym o pół wieku Słowniku „wileńskim” ([SWil](#)). Wśród 10 najczęściej wskazywanych wyrazów znalazły się jeszcze: *pyton* (2,92%), *szumidło* (2,82%), *foka* (2,55%), *klimat* (1,76%), *handel* (*zakaz handlu* (1,21%), *dzban* (1,17%), *niepełnosprawni i sinice* (po 0,55%). Na wszystkie pozostałe wyrazy z listy wyboru i zgłoszone przez internautów – oddano 8,03%. Omówienie wszystkich 10 wyrazów na portalu [„Słowa na czasie”](#).

Słowo roku 2018 wybrane przez Kapitułę językoznawców

Rzeczownik konstytucja to także wybór Kapituły językoznawców. Rok temu w głosowaniu kapituły zajął [trzecie miejsce](#).

Drugie miejsce przyznano słowu *szumidło* – rzeczownikowi nowemu (choć w innym znaczeniu używanemu już dawniej), rzadkiemu i związanemu z konkretnym kontekstem politycznym, a trzecie – rzeczownikowi *smog*, który rok temu zajął miejsce drugie w głosowaniu kapituły i [trzecie w głosowaniu internautów](#). Inne wyrazy wyróżnione przez kapitułę to *niepodległość*, *klimat*, *dzban*, *ruch miejski*, *protest* i *siatkówka*.

W skład kapituły plebiscytu wchodzi: Jerzy Bartmiński (UMCS, Lublin), Jerzy Bralczyk (UW), Katarzyna Kłosińska (UW), Ewa Kołodziejek (Uniwersytet Szczeciński), Marek Łaziński (UW), Andrzej Markowski (UW), Jan Miodek (UWr), Renata Przybylska (UJ) oraz Halina Zgólkowa (UAM, Poznań). Komentarze członków Kapituły dostępne są na [portal „Słowa na czasie”](#).